

II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI
TÜRKİYE

1960 Sonrası Dünyadaki Gelişmeler

A) Bloklar Arası Rekabet

- ❑ 1945'te sona eren II. Dünya Savaşı'nın ardından dünya dengeleri yeniden kuruldu.

ABD / SSCB → Soğuk Savaş

- ◆ II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra ABD ve SSCB'nin siyasi gücü etrafında kümelenen devletlerin oluşturduğu, çok kutuplu dünyadaki güç mücadelesi Soğuk Savaş dönemini başlattı.

Doğu Bloğu → SSCB

Batı Bloğu → ABD

- ◆ *Doğu ve Batı Blokları; ABD ve SSCB öncülüğünde askerî, siyasi ve ekonomik alanlarda teşkilatlanarak ülkeler arasındaki ayrışmayı keskinleştirdi.*

Kore Savaşı / Bağlantısızlar Bloğu

- ◆ ABD ve SSCB arasındaki gerilim Kore Savaşı ile çatışmaya dönüştü.
- ◆ Dünya devletlerinin büyük bir kısmı siyasi durumlarına göre ya ABD ya da SSCB yanında yer aldı.
- ◆ 1955'te yapılan Bandung Konferansı ile "Üçüncü Dünya Devletleri" olarak isimlendirilen Asya, Afrika ve Latin Amerika Devletleri tarafından Bağlantısızlar Bloku'nun oluştu.

- ❑ Dünya siyaset dengesindeki gerilimin etkisini azaltacak bir süreci başlatmış oldu.

Tito / Nasır → Belgrat

- ◆ Bağlantısızlığın, yani hiçbir bloğa veya askerî ittifaka bağlı olmama hareketinin ilk teşkilatlanması, Yugoslavya lideri Tito ile Mısır Başbakanı Nasır'ın teşebbüsü ile 1961 yılında olmuştur.
- ◆ Bu iki liderin teşebbüsü ile 1-6 Eylül 1961 günlerinde Belgrad'da 25 tarafsız ve bağlantısız ülkenin katılımı ile bir konferans toplandı.
- ◆ Toplantının sonunda 27 maddelik bir bildiri yayımlandı.

- ❑ Bildiride, her türlü koloniciliğe ve sömürgeciliğe karşı gelindi.
- ❑ Sömürgelerin bağımsızlık hareketlerinin desteklenmesi istendi.
- ❑ Bilhassa Kongo, Angola, Cezayir'in bağımsızlık hareketleri desteklendi.
- ❑ Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki ırkçı ayırım karşı çıktı
- ❑ Filistin Arap halkının tüm haklarının tanınması,
- ❑ Yabancı üslerin kaldırılması
- ❑ Genel ve tam bir silahsızlanma
- ❑ Bütün nükleer silahların yasaklanması
- ❑ Büyük devletlerin kısa zamanda silahsızlanma antlaşması imzalamaları
- ❑ Çin'in Birleşmiş Milletlere kabulü isteniyordu.

Soğuk Savaş → 1960 Detant

- ◆ 1960 yılından itibaren Soğuk Savaş yerini Yumuşama (Detant) Dönemi'ne bıraktı.
- ◆ Yumuşama Dönemi'ne geçişte Doğu Bloku arasında meydana gelen çatlaklar, (Yugoslavya ve Çin'in SSCB ile ters düşmesi) ve ABD ve SSCB arasında 1962'de meydana gelen Küba Krizi ile kendisini gösteren küresel çapta bir nükleer savaş tehlikesi etkili oldu.
- Yumuşama Dönemi'nde bloklarda meydana gelen yapı değişiklikleri, Doğu ve Batı Bloklarının yakınlaşmasını sağladı.
- 1972'de SALT I ve 1979'da SALT II Antlaşmalarının imzalanmasıyla ABD ve SSCB nükleer silahlarını azaltma girişimlerinde bulundular.

SALT I → ABD / SSCB 1972

- 1969'da Helsinki'de Nükleer Silahsızlanmanın esasları belirlenmişti
- Detant Politikasının ilk adımı

SALT II → ABD salt II'yi onaylamadı 1979

- Çünkü SSCB, 1979'da Afganistan'ı işgal etti.

- Blokların birbirlerinin varlıklarına saygı göstereceklerini taahhüt ettikleri Helsinki Sözleşmesi'ni imzaladılar.

Ağlama! Ağlat ki, kıymetini bilsinler.

Milan Kundera

HELSINKİ NİHAİ SENEDİ (AGİK) 1 AĞUSTOS 1975

- ◆ Bloklar arasındaki ilişkilerde yumuşama sürecine girilmesi üzerine Doğu Bloku ülkeleri, Avrupa'da güvenlik ve iş birliğini güçlendirmek amacıyla bir konferans toplanmasını önermişlerdir.
- ◆ Bloklar arasında bazı sorunların çözülmesi üzerine Batılı ülkeler de bu öneriye olumlu yaklaşmıştır.
- SALT-I Antlaşması'ndan sonra, Arnavutluk dışında bütün Avrupa devletleriyle ABD ve Kanada'nın katıldığı Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Konferansı (AGİK) Helsinki'de toplanmıştır.
- Uzun görüşmeler neticesinde hazırlanan uluslararası ilişkilerde temel barış ve iş birliğini kapsayan "Sonuç Belgesi" (Helsinki Nihai Senedi) 1 Ağustos 1975'te imzalanmıştır.

B) Arap-İsrail Savaşları

- 1948'de Filistin toprakları üzerinde İsrail Devleti'nin kurulmasıyla Orta Doğu'da başlayan gerginlik, uzun soluklu savaş dönemini başlattı.
- 1948'de Filistin'in Yahudiler ve Araplar arasında bölüşülmesini öngören Birleşmiş Milletler kararını önlemek için Araplar savaşa gitme kararı aldılar.
- Arapların yenilgisiyle biten 1948'deki ilk Arap-İsrail Savaşı sorunları çözmedi.
- 1978'de Mısır ve İsrail arasında imzalanan Camp David Antlaşması'na kadar İsrail ve Arap devletleri arasında üç önemli savaş daha yaşandı.

David Ben Gurion → 14 Mayıs 1948

İsrail Devleti'nin kuruluşu

- ◆ David Ben Gurion başkanlığında 14 Mayıs 1948 günü Tel-Aviv'de toplanan Yahudi Millî Konseyi İsrail Devleti'nin kuruluşunu ilan etmiştir.

1.Arap-İsrail Savaşları (1948-1949)

- ◆ İsrail Devleti'nin kurulmasıyla birlikte; Mısır, Ürdün, Suriye, Lübnan ve Irak orduları 15 Mayıs'tan itibaren İsrail'in üzerine yürümeye başlamış, böylece I. Arap-İsrail Savaşları(1948-1949) da patlak vermiştir.
- ◆ Savaş Filistin'de yaşayan bir milyon kadar Arap'ı yerinden yurdundan etmiş ve bir Mülteciler Meselesi ortaya çıkmıştır.

2.Arap İsrail Savaşları

Süveyş Krizi Ekim 1956 – Mart 1957

- ◆ Mısır Başkanı Nasır, Süveyş Kanalını millileştirdi.
- ◆ ABD ve İngiltere'nin Aswen Barajını reddetti.
- ◆ SSCB ve Çin'e yönelmesi üzerine İsrail Mısır'a saldırdı.
- ◆ Saldırıların ana amacı Nasır'ı yönetimden almak ve kanal üzerindeki batı kontrolünü tekrar kazanmaktı.

Şiir, yeryüzündeki tüm kuşları aynı anda havalandırma hareketidir.

Orhan Veli Kanık

- ❑ Anlaşmazlığı çözmek için toplanan Londra Konferansı'ndan sonuç çıkmadı.
- ❑ Bunun üzerine Birleşik Krallık başbakanı Anthony Eden Paris'e gitti. Paris dışındaki Sevri'de toplanan Birleşik Krallık, Fransa ve İsrail, Mısır'a askeri müdahale kararı aldı.
- ❑ Buna göre İsrail Mısır'a saldıracak, Birleşik Krallık ve Fransa ise savaşı ayırmak bahanesiyle bölgeye asker çıkartıp kanalı işgal edeceklerdi.
- ❑ İki ülke arasındaki çatışmalar durdurulduktan sonra ise, "daha başka çatışmaları önlemek ve dünya ticaretinin bölge savaşlarından etkilenmemesini sağlamak" amacıyla bölgede kalıcı bir Britanya-Fransız birliği konuşlandırılacaktı.
- ❑ Anlaşmaya göre İsrail 29 Ekim 1956'da Sina yarımadasını işgale başladı.
- ❑ Derhal harekete geçen Birleşik Krallık ve Fransa, Mısır'a bölgeye asker yollayarak "savaşı durdurmayı" önerdi. Nasır'ın bunu reddetmesinin ardından ise iki devlet askeri harekâta başladı.
- ❑ Hem Sovyetler Birliği, hem de Amerika Birleşik Devletleri bu saldırıya karşı cephe aldılar.
- ❑ ABD ve Sovyetlerin savaşa karşı ortak tavır koymaları, Soğuk Savaş'ın ender olaylarından biridir.
- ❑ Sovyetlerin, Mısır'dan çekilmemeleri durumunda Paris ve Londra'ya nükleer saldırı yapma tehdidi sonrasında Birleşik Krallık ve Fransa ateşkes ilan edip geri çekilmek zorunda kaldı.
- ❑ Kasım'da başlayan geri çekilme Aralık ayında tamamlandı.
- ❑ İngiliz ve Fransız güçler yıl sonundan önce ülkeden ayrıldılar ama İsrail güçleri 1957 Martına kadar ülkede kaldılar.

Maneviyat bir lüks değil, ihtiyaçtır.

Gautama Buddha

3.Arap İsrail Savaşları

1967-1968 Arap-İsrail Savaşları (Altı Gün Savaşları)

- ◆ Mülteciler Sorunu savaşın başlamasında etkili olmuştur.
- ◆ Mısır Devlet Başkanı Abdünnâsır, 1948 ve 1956 Arap-İsrail Savaşlarındaki yenilgileri telafi etmek için yeni bir savaşa hazırlandı
- ◆ Mısır, Suriye, Ürdün ve Irak arasında İsrail'e karşı askerî bir ittifak oluşturuldu.
- ◆ 1967'de Filistinli direnişçi grupların Suriye üzerinden İsrail topraklarına saldırması yeni bir savaşı ateşledi.

“Altı Gün Savaşı” diye bilinen 1967 Arap-İsrail Savaşı sonunda İsrail,

- ✓ Mısır'ın Sina Yarımadası'nı,
- ✓ Suriye'nin **Golan Tepeleri**'ni,
- ✓ Ürdün'ün Batı Şeria bölgesini ve Doğu Kudüs'ü işgal ederek **sınırlarını dört kat genişletti**

- Bu savaş sonucu Yahudiler yaklaşık iki bin yıl sonra ilk defa Kudüs'ün tamamına egemen hâle geldiler.

4.Arap-İsrail Savaşı /Yom Kippur Savaşı

Ramazan Savaşı Ekim 1973 – 24 Ekim 1973

- ◆ 1973'te meydana gelen ve Yom Kippur Savaşı olarak adlandırılan Arap-İsrail Savaşı, 1967 savaşının bir devamı niteliğindedir.

- ◆ 1967 Arap-İsrail Savaşı'nda ağır yenilgiye uğrayan Mısır, Suriye ve Ürdün kaybettikleri toprakları geri almak için yeniden savaş hazırlıklarına başladı.
- ◆ 1973 Arap-İsrail Savaşı, Ramazan Savaşı, Dördüncü Arap-İsrail Savaşı olarak da bilinir.
- ◆ Dört Arap devleti- Mısır, Suriye, Ürdün ve Irak ile İsrail arasında 6-26 Ekim 1973'te Yom Kippur'da başlayan savaştır.
- Taraflar, BM Güvenlik Konseyinin çatışmayı durdurma çağrısını dikkate alarak savaşı sonlandırdılar.
- 1974'te kesin ateşkes sağlandı.
- 1973 Arap-İsrail savaşı sonunda Arap ülkeleri, İsrail'i destekleyen Batı ülkelerine karşı petrol fiyatlarını bir siyasi güç olarak kullanma kararı aldı.
- Arap ülkelerinin üretimi azaltmasıyla 1970'te varili 1,80 dolar olan ham petrol fiyatı 1973'te 34 dolara kadar yükseldi. Böylece küresel ölçekte bir petrol krizi ortaya çıktı.

Mekik Diplomasisi 1974

- ◆ Taraflar arasında barış antlaşması imzalanması için ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger'in gerçekleştirdiği Mekik Diplomasisi sonucunda 18 Ocak 1974'te Sina Antlaşması imzalanmıştır.
- ◆ Bu antlaşmayla İsrail Sina'nın bir bölümünden çekilmiştir.

Kuşkular en kötü gerçeklerden daha zalimdir.

Moliere

☞ Camp David Antlaşması 17 Eylül 1978

- ◆ Mısır'ın yeni devlet başkanı Enver Sedat, SSCB ile iş birliğinden vazgeçip ABD'ye yaklaşma kararı aldı.
- ◆ 1973 Yom Kippur Savaşı'ndan sonra Mısır devlet başkanı Enver Sedat ile, İsrail başbakanı Menahem Begin arasında, 12 gün süren gizli pazarlıkların ardından Camp David'de 17 Eylül 1978'de imzalanan ve ABD başkanı Jimmy Carter'ın gözetiminde gerçekleşen bir sözleşmedir.
- Antlaşmalara göre İsrail, Sina Yarımadası'nı Mısır'a geri verecek, Mısır da İsrail'in siyasi varlığını tanıyacaktı.
- Böylece kurulduğu 1948'den bu yana İsrail'in siyasi varlığını, bir Arap devleti ilk kez resmen kabul etti.
- 1981 yılında, Mısır'ın bağımsızlığının kutlandığı tören sırasında silahlı saldırıya uğrayarak öldürüldü.

☞ Red Cephesi

Antlaşmalara şiddetle karşı çıkan Arap devletlerinden Suriye, Irak, Libya, Güney Yemen ve Cezayir, bir "**Red Cephesi**" kurarak SSCB'ye yaklaştı.

C) İran-İrak Savaşı 1980 - 1988

- Yumuşama Dönemi'nde Orta Doğu'da meydana gelen önemli çatışmalardan biri de Irak ve İran arasında çıkan savaştı.

☞ Şattularap suyolu meselesi / Cezayir Antlaşması

- ◆ Irak ve İran'ın Basra Körfezi üzerinde hâkimiyet kurma mücadelesi, Şattularap suyolu meselesi, dinî ve etnik anlaşmazlıklardı.
- ◆ 1975'te Cezayir Antlaşması'nın imzalanmasıyla sorun çözülmüştü.

☞ 1979 Şah Rejimi Ayetullah Humeynî

- ◆ İran'da 1979'da Şah Rejimi'nin yıkılması ve dinî lider Ayetullah Humeynî'nin önderliğinde İslam Cumhuriyeti'nin kurulması bu dengeyi bozdu.

☞ . Baas Partisi → Saddam Hüseyin

- ◆ Baas Partisinin egemen olduğu Irak ile İran İslam Cumhuriyeti arasında ilişkiler tekrar gerginleşti.
- ◆ Irak'ın devlet başkanı Saddam Hüseyin, İran'ı ülkesindeki Şiî Müslümanları isyana teşvik ettiği gerekçesiyle suçladı.
- ◆ Saddam Hüseyin'in asıl amacı İran'da gerçekleşen devrim sonrası zayıflayan İran ordusunun durumundan yararlanarak saldırıya geçmek ve Şattularap suyolunun denetimini ele geçirmektir.

Bazen yaşamak bile cesaretin kendisidir.

Lucius Annaeus Seneca

☞ 22 Eylül 1980 Irak → İran'a saldırdı.

- ◆ 22 Eylül 1980'de Irak kuvvetleri İran'a sürpriz bir saldırı başlattı.
- ◆ Savaşın başlarında Irak kuvvetleri İran topraklarına girerek Huzistan bölgesini ele geçirdi.
- ◆ 1982'den itibaren İran kuvvetleri toparlanarak önce Irak'ın ele geçirdiği toprakları geri aldı.
- İki taraf birbirine üstünlük sağlayamadı.
- Sekiz yıl süren İran-İrak Savaşı, Birleşmiş Milletlerin ara buluculuğu ile 1988'de sona erdi.

☞ 1978 Camp David Ant → Bölünmeler yaşandı

İran-İrak Savaşı'nın ardından Camp David Antlaşmaları sonucunda oluşan Arap dünyasındaki bölünmeler daha da arttı.

☞ Suriye + Libya → İran'ı

Suudi Arabistan + Ürdün + Körfez Ülkeleri → Irak'ı destekledi.

ABD + SSCB + Avrupa + Türkiye → Tarafsız

Büyük saadetler, büyük acıların yanı başındadır.

La Edri

1960 SONRASI TÜRK DIŞ POLİTİKASINI ETKİLEYEN GELİŞMELER

1960 sonrası Türk dış politikasını etkileyen gelişmelerin başında;

- ✓ Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkilerde Kıbrıs Sorunu,
- ✓ Ege Adalarının silahlandırılması,
- ✓ Kıta Sahaneliği Sorunu,
- ✓ Batı Trakya Türk Azınlık Sorunu yer almaktadır.
- ✓ Türkiye ve Ermenistan arasındaki ilişkilerde ise Ermeni Terörü etkili olmuştur.

A) Kıbrıs Sorunu ve Kıbrıs Barış Harekâtı

Kıbrıs Sorununun Ortaya Çıkması

☞ 1571 → II. Selim / Sokullu / Kıbrıs Seferi

II. Selim Dönemi'nde 1571 Kıbrıs Seferi sonucunda Ada Türk egemenliğine girdi.

☞ 93 Harbi → Ada'ya İngiliz işgali

1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra Osmanlı egemenliğindeki Kıbrıs Adası İngiltere tarafından işgal edildi.

1914 İngilizlerin Ada ilhaki

1914'te başlayan I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti ile İngiltere'nin rakip taraflarda yer alması üzerine İngiltere, Kıbrıs Ada'sını imparatorluğuna kattığını ilan etti.

1923 Lozan ile adada İngiliz egemenliği

1923 Lozan Barış Antlaşması ile Kıbrıs Adası'nda resmen İngiliz egemenliğini dönemi başladı.

Yunanistan'ın Kıbrıs'ı alma planları

- ◆ Yunanistan 1951'de adanın kendi yönetimine bırakılması için İngiltere'ye başvurdu fakat olumsuz cevap aldı.
- ◆ Yunanistan, 1954'te Birleşmiş Milletlere başvurarak Kıbrıs'ın kendi kaderini belirlemesi için adada halk oylaması yapılmasını talep etti.
- ◆ Yunanistan'ın amacı, halk oylamasıyla adanın çoğunluğunu oluşturan Rumlar sayesinde Kıbrıs'ın kendisine bağlanmasını sağlamaktı.
- ◆ Yunanistan'ın bu girişimi de BM tarafından kabul görmedi. Fakat bu girişim, Türkiye'nin de Kıbrıs Sorunu ile ilgilenme sürecini başlattı.
- ◆ 1954'ten itibaren Kıbrıs, Türkiye'nin dış politikasının en önemli meselesi hâline geldi.

Enosis / 1928

Megola İdea hedefi çerçevesinde Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasını ifade 18 Ekim 1928 tarihinde İngiltere, Rusya ve Fransa'ya bir nota veren Yunanistan, resmen ilk kez Enosis fikrini ortaya atmıştır.

- Kıbrıs'ın kendisine bağlanmasını istemiştir. İngiliz yönetimi altındaki Kıbrıslı Rumların, "Enosis" adı verilen ve Kıbrıs'ı Yunanistan'a katma idealinin ilk önemli ayaklanması 1931'de görülmüştür.

Eoka 1955

- ◆ 1955 yılında Yorgo Grivas önderliğinde EOKA adlı terör örgütü kurulmuştur.
- ◆ 1954'te Yunanistan'dan getirdiği silahlar ve terör eğitimi alan savaşçılar ile Kıbrıs'a geri dönen Grivas, İngiliz askerî ve sivil kesime terör saldırıları yapmıştır.
- ◆ Grivas 1958'den sonra Kıbrıslı Türkleri hedef seçmiştir.

Türk Mukavemet Teşkilâtı (TMT) 1958

EOKA' nın hedef alan eylemlerine karşılık, Türkler de Fazıl Küçük ve Rauf Denktaş öncülüğünde 1958'de Türk Mukavemet Teşkilâtı (TMT)'ni kurmuşlardır.

Büyük saadetler, büyük acıların yanı başındadır.

La Edri

11 Şubat 1959 Zürih Antlaşması

1959'da Türkiye ve Yunanistan başbakanları öncülüğünde, Kıbrıs anlaşmazlığını çözümlmek için 11 Şubat 1959'da Kıbrıs'ta bağımsız bir cumhuriyet kurulması kararı alınarak Zürih Antlaşması yapılmıştır

23 Şubat 1959 Londra Antlaşması

- ◆ Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında Londra'da bu sorun tekrar ele alınmıştır.
- ◆ 23 Şubat 1959'da imzalanan Londra Antlaşması ile Zürih Antlaşması esas alınarak bağımsız bir Kıbrıs Devleti'nin kurulmasına karar verilmiştir.
- ◆ Bu antlaşmalarla Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Kıbrıs konusunda Garantör Devlet olmuşlardır.

15 Ağustos 1960 Garanti Antlaşması

- ◆ Kıbrıs Cumhuriyeti, Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında 15 Ağustos 1960 tarihinde gece saat 11'de imzalanan ve 16 Ağustos günü yürürlüğe giren Garanti Antlaşmasının birinci maddesiyle Kıbrıs Cumhuriyeti, bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü, güvenliğini sağlamayı ve anayasasına saygı göstermeyi taahhüt ediyor.

İnsan özgür olmaya mahkûmdur.

Jean Paul Sartre

16 Ağustos 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti

- ◆ Cumhurbaşkanı Rum lider Makarios
- ◆ Cum. Bşk. Yar. Türk lider Dr. Fazıl Küçük
- ◆ Zürih ve Londra Antlaşmaları doğrultusunda, 16 Ağustos 1960'ta bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edilmiş; cumhurbaşkanlığına Rum lider Makarios, yardımcılığına da Türk lider Dr. Fazıl Küçük getirilmiştir.

Akritas Planı

- ◆ Türkiye'de İnönü Hükûmeti'nin istifasıyla yaşanan bunalımdan yararlanan Makarios, Türklerin imhasını ve Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasını öngören Akritas Planı'nı uygulamaya koymuştur.
- ◆ Bu plan çerçevesinde Rum çeteleri Türk köylerini yakıp yıkmış, pek çok Türk'ü de öldürmüştür.

24 Aralık 1963'te "Kanlı Noel ve Cengiz Topel'in Şehit düşmesi

- ◆ Akritas planı çerçevesinde Rum çeteleri Türk köylerini yakıp yıkmış, pek çok Türk'ü de öldürmüştür.
- ◆ 24 Aralık 1963'te "Kanlı Noel" olarak bilinen ve 24 Türk'ün şehit edildiği olay üzerine Türk savaş uçakları Lefkoşa üzerinde ilk uyarı uçuşunu yapmıştır.
- Bu uçuşlar sonucunda **Pilot Cengiz Topel** şehit düşmüştür.

5 Haziran 1964 Johnson Mektubu

7 Haziran 1964'te Kıbrıs'a çıkarma yapılması kararı alınmışken 5 Haziran 1964'te "Johnson Mektubu" ile vazgeçmiştir.

Yeşil Hat

Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Lefkoşa'da iki kesim arasına girerek "Yeşil Hattı" oluşturmuşlardır.

28 Aralık 1967**Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi**

- ◆ Türkiye, 1967'de Grivas önderliğinde teşkilâtlanan Rum Millî Muhafız Birlikleri'nin saldırı hareketlerine geçmesi üzerine Yunanistan'a bir nota vermiştir.
- ◆ Rumlarla bir arada yaşamanın mümkün olamayacağını anlayan Kıbrıs Türkleri, 28 Aralık 1967'de "Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi"ni kurmuşlar, yönetimin başkanlığına Dr. Fazıl Küçük, başkan yardımcılığına da Rauf Denktaş seçilmiştir.

Kıbrıs Elen Cumhuriyeti

- ◆ Enosis'in hemen gerçekleştirilmesini isteyen EOKA üyeleri Yunanistan'dan aldıkları destekle, 15 Temmuz 1974'te Makarios'a karşı bir darbe gerçekleştirmiştir.
- ◆ Nikos Sampson cumhurbaşkanlığına getirilirken "Kıbrıs Elen Cumhuriyeti" ilan edilmiştir.

20 Temmuz 1974 Ayşe Tatile Çıksın

- ◆ Türkiye, Garanti Antlaşması'nın verdiği yetkiye dayanarak İngiltere ile beraber Kıbrıs'a müdahale etmeye karar vermiş ve Başbakan Bülent Ecevit 17 Temmuz'da Londra'ya gitmiştir.
- ◆ İsmi Dönemin Dış İşleri Bakanı Turan Güneş'in kızı Ayşe'den alan "Ayşe Tatile Çıksın" parolasıyla Türklerin güvenliğini sağlamak amacıyla 20 Temmuz 1974 sabahı Kıbrıs Barış Harekâtı başlatmıştır.

30 Temmuz 1974**I. Cenevre Deklarasyonu**

- ◆ 25 Temmuz 1974'te Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Dışişleri Bakanları Cenevre'de toplanmış ve 30 Temmuz 1974'te Cenevre Deklarasyonu'nu yayınlamışlardır.
- ◆ Ancak görüşmelerden bir sonuç alınamamıştır.

14 Ağustos 1974**II. Cenevre Deklarasyonu**

II. Cenevre Konferansı 8 Ağustos'ta başlamışsa da 14 Ağustos'ta bir sonuç alınamadan dağılmış ve Türkiye 14 Ağustos'ta II. Kıbrıs Barış Harekâtı'nı başlatmıştır.

Aletlerin en faydalısı kalemdir. Bir şişe mürekkep bir külçe altından hayırlıdır.

İbn-i Sina

5 Şubat 1975 Türkiye'ye Silah Ambargosu

- ◆ Kıbrıs Barış Harekâtı Türk dış politikasını olumsuz etkilemiştir. Nitekim ABD Kongresi 1974 Kıbrıs Harekâtı'ndan sonra misilleme olarak 5 Şubat 1975 tarihinden itibaren Türkiye'ye silah ambargosu uygulanması kararı almıştır.
- ◆ Böylece ABD Türkiye'ye silah yardımıyla bulunmayı kesmiştir.

13 Şubat 1975 Kıbrıs Türk Federe Devleti

13 Şubat 1975'te Rauf Denktaş liderliğinde Kıbrıs Türk Federe Devleti kurulmuştur.

15 Kasım 1983 Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

- ◆ BM Genel Kurulu, 13 Mayıs 1983'te Kıbrıs Rumlarını "Kıbrıs Hükûmeti" olarak tanıma kararı almıştır.
- ◆ Bu gelişme karşısında Türk toplumu da 15 Kasım 1983'te "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti"ni kurmuştur.
- ◆ Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni kurulduğu gün tanıyan ilk devlet Türkiye'dir.
- ◆ İlk Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'tır.

Nazar değmesin diye mi kurşun döküyordu kalleşler masum çocuklara?

Cemal Süreya

2004 Annan Planı

- ◆ Kıbrıs Sorununun çözümüne yönelik en önemli gelişme ise, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan'ın hazırladığı plandır.
- ◆ 2004'te referanduma sunulan Annan Planı'na Türkler (% 65) 'evet' derken, Rumlar (% 76) 'hayır' demişlerdir.
- ◆ Ancak GKRY 'hayır' oyu kullanmasına rağmen 1 Mayıs 2004'te AB'ye tam üye olmuş ve bu gelişme ile Kıbrıs, AB ile Türkiye arasında bir sorun hâline gelmiştir.

B) Türk-Yunan İlişkileri

Ege Adaları Sorunu

- Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkilerin gerginleşmesine yol açan meselelerden biri de Ege Adalarının silahlandırılmasıdır.
- Yunanistan 1829'da Osmanlı Devleti'nden ayrılarak bağımsız olduğunda bu adalardan bir kısmını ele geçirmişti.
- Balkan Savaşları'ndan sonra imzalanan 1913 tarihli Londra Antlaşması'nda Osmanlı Devleti'ni elindeki Gökçeada, Bozcaada; İtalya'nın elindeki On İki Ada dışında Ege Adalarının geleceği büyük devletlerin kararına bırakıldı.
- Millî Mücadele'nin kazanılmasından sonra Türkiye ve İtilaf Devletleri arasında yapılan Lozan Barış Antlaşması'nda, Bozcaada ve Gökçeada Türkiye'ye bırakıldı.
- On İki Ada ise İtalya'da kaldı.
- Lozan Barış Antlaşması'na göre Anadolu Yarımadası'na yakın adaların silahtan arındırılmış olması gerekiyordu.

- ❑ II. Dünya Savaşı sırasında 1947 Paris Antlaşması'yla İtalya, askerî üsler kurmamak ve silah yığınağı yapmamak kaydıyla On İki Ada'yı Yunanistan'a bıraktı.
- ❑ Böylece Yunanistan, yerleştiği Ege Adaları aracılığıyla Batı Anadolu kıyılarına kadar sokuldu.
- ❑ On İki Ada'yı elde eden Yunanistan, özellikle 1963 Kıbrıs Bunalımından sonra, Lozan ve Paris Antlaşmalarına aykırı olarak Ege Denizi'ndeki adaları silahlandırmaya başladı.
- ❑ Ege Denizi'ni bir Yunan denizi hâline getirmek istemesi, Türkiye tarafından sert tepkiyle karşılandı.
- ❑ Türkiye ve Yunanistan arasındaki Kıbrıs Meselesi 'ne Ege Adaları Meselesi de eklendi.

👉 Yunanistan'ın, Meis ve 12 Ada'yı silahlandırması

- ◆ Yunanistan özellikle 1963 Kıbrıs Bunalımından itibaren Ege Denizi'nde Türkiye kıyılarına yakın olan adalarla birlikte 1947'de İtalya'dan aldığı Meis ve On iki Ada'yı, Lozan Antlaşması'na aykırı olarak gizlice silahlandırmaya başlamıştır.
- ◆ Yunanistan, Limni Adası'nı NATO savunma sistemi kapsamına aldirtmayı amaçlamıştır. Türkiye ise Limni Adası'nın statüsünün değiştirilmesine karşı olduğunu kesin olarak belirtmiştir

Kıta Sahanlığı Sorunu 1974 - 1976

- ❑ Kıta Sahanlığı Sorunu Türkiye ve Yunanistan ilişkilerinde önemli bir yer tutar.
- ❑ 1973'te Türkiye'nin Ege Denizi açıklarında petrol aramak üzere Türkiye Petrolleri Anonim Şirketine arama ruhsatı vermesiyle başladı.

- ❑ Türkiye'nin "Çandarlı Sismik" adlı araştırma gemisinin, 1974 Mayıs'ında, Ege Denizi'nin milletlerarası sularında ve Türkiye'ye göre de Türkiye'nin kıta sahanlığı içinde petrol araştırmalarına başlaması üzerine, Yunanistan bu suların, kendi kıta sahanlığı içinde bulunduğu iddiası ile ortaya çıkmıştır.
- ❑ Yunanistan, söz konusu bölgenin Yunan karasularına ait olduğunu ve Türkiye'nin bu konuda ruhsat vermeye yetkisi olmadığını iddia etti.
- ❑ Türkiye ise coğrafi olarak Anadolu'nun doğal uzantısının Ege Denizi'nin altından ruhsat verilen bölgelere kadar uzandığını, buraların kendi kıta sahanlığı içerisinde yer aldığını savundu.
- ❑ Türkiye ve Yunanistan'ın konuya yaklaşımları farklı olduğundan sorun çözülemedi.
- ❑ Türkiye, meselenin çözümünde müzakereleri öne çıkarırken Yunanistan konuyu uluslararası platformlara taşıyarak çözmek istedi.
- ❑ 1976'da Sismik-I adlı Türk araştırma gemisinin Ege Denizi'ne savaş gemileri korumasında açılması, Türkiye ve Yunanistan'ı savaşın eşiğine getirdi ancak iki taraf da temkinli davrandı.
- ❑ Yunanistan'ın sorunu BM Güvenlik Konseyi'ne ve ardından Uluslararası Adalet Divanı'na taşıması sonuçsuz kaldı.
- ❑ İki taraf arasında yapılan müzakerelerden de bir sonuç çıkmadı.

👉 2-11 Kasım 1976 Bern Görüşmeleri

- ◆ Taraflar Ege Denizi'nde kıta sahanlığı ile ilgili olarak görüşmelere zarar verebilecek girişimlerden kaçınmayı yükümlenmiş, ikili ilişkilerle ilgili olduğu kadar, diğer tarafı güvensizliğe itebilecek herhangi bir inisiyatif (Üstünlük / Öncelik) ya da davranıştan kaçınmayı kararlaştırmışlardır.

- ◆ İki ülke temeldeki anlaşmazlığın çözümünü başka bir zamana bırakmayı seçerek geçici olan bu durumla yetinmek konusunda anlaşmışlardır. Nitekim kıta sahanlığı uyuşmazlığı 1987 yılında yeni bir krize yol açacaktır.
- ◆ Yıllar içinde tırmanarak 1987 Şubat ayından itibaren iki ülkeyi savaşın eşiğine getiren olayların başlangıç noktasını Yunan tarafının Bern Anlaşmasını tanımadığını ve Kuzey Ege'de petrol arama ve sondaj çalışmalarına başlayacağını açıklaması olmuştur.

Batı Trakya Türk Azınlık Sorunu

- Batı Trakya, Trakya Bölgesi'nin günümüzde Yunanistan sınırları içerisinde kalan batı kısmıdır.
- Bölge I. Balkan Savaşı sonucunda Osmanlı Devleti'nin Midye-Enez hattının batısından çekilmesiyle Türk egemenliğinden çıkarak Bulgaristan hâkimiyetine girdi.
- II. Balkan Savaşı sırasında Türk birlikleri Edirne'yi geri almalarına rağmen Meriç Nehri'nin batısına ilerleyemediğinden Batı Trakya düşman işgalinden kurtarılamadı.
- Batı Trakya Kuşçubaşı Eşref komutasındaki birlikler tarafından işgalcilerden temizledi. Gümülcine'yi alarak 31 Ağustos 1913'te 'Batı Trakya Türk Cumhuriyeti'ni kurdu.
- Türk tarihinin en kısa ömürlü devleti olan bu devlet aynı zamanda Türk tarihinde kurulan ilk cumhuriyet oldu.
- İstanbul Antlaşması'nın imzalanmasıyla Batı Trakya resmen Bulgaristan'a bırakıldı.
- Osmanlı Devleti'nin desteğini yitiren Batı Trakya Türk Cumhuriyeti de varlığını sürdüremedi.
- Dünya Savaşı'nda Batı Trakya, Fransızlar tarafından işgal edildi.
- Mondros Ateşkes Anlaşması sonrası başlayan işgaller sonrası 1919'da kurulan Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Heyet-i Osmaniye Cemiyeti 'Trakya Cumhuriyeti'ni kurmayı amaçladı.
- 1920 yılında bölgenin Yunanlılar tarafından işgal edilmesiyle Batı Trakya Türklerinin de kendi kaderlerini belirlemesi planı gerçekleşemedi.
- Misak-ı Milli'nin üçüncü maddesinde özel olarak Batı Trakya'da halk oylamasına başvurulması istendi.
- Yunanistan Türkiye'nin bölgeyi 1913'te kaybettiğini ve burada söz hakkı olmadığını savundu.
- Batı Trakya, Lozan Barış Konferansı'nda Yunanistan'a bırakılmak zorunda kaldı.
- Lozan Barış Antlaşması'nda hem Türkiye hem de Yunanistan azınlıklar için birtakım kültürel haklar tanıdılar.
- Batı Trakya Türklerine de Yunanistan'ın azınlık toplumlarından biri olarak bu haklar verilmiştir.
- Yunanistan'la imzaladığı her antlaşma ve protokolde Türk azınlığın haklarını metne dâhil ederek pekiştirmiştir.
- Yunanistan verdiği taahhütlere rağmen Batı Trakya Türklerini sistemli bir şekilde asimilasyona tabi tutma ve yıldırarak göç ettirme politikası izlemektedir.
- Batı Trakya'da yaşayan Türk azınlığının durumu uluslararası alanda imzalanan antlaşmaların verdiği hukuki haklar doğrultusunda Türkiye'nin önemli bir dış politika sorunu haline dönüşmüştür.

İnsan sevdiğini bırakmaz, sevmek bırakır insanı.

Atilla İlhan

ERMENİ TERÖR OLAYLARI VE
ASALA

(ERMENİ GİZLİ ORDUSU)

- ❑ 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda imzalanan Berlin Antlaşması'nda Ermeni sorunu Batılı devletlerinde desteği ile gündeme geldi.
- ❑ Osmanlı topraklarında faaliyete başlayan Hınçak, Taşnak, Ramgavar, Hınçak İhtilal Komitesi, Silahlılar Cemiyeti ve Karahaç Cemiyeti gibi halkı silahlı ayaklanmaya sevk eden terör örgütleri, 19. yüzyıldan başlayarak Osmanlı topraklarında şiddetin artmasına neden oldu.
- ❑ Dünya Savaşı sırasında Ermeni çetelerinin Rus ordusu saflarında savaşmaları ve cephe gerisinde Türk köylerine saldırımları üzerine Osmanlı Devleti, Tehcir Kanunu ile 1915'te Ermenileri, Suriye bölgesine zorunlu göçe tabi tuttu.
- ❑ Millî Mücadele sırasında Ermeni çetelerin Doğu Anadolu'daki saldırgan faaliyetlerini Kazım Karabekir Paşa komutasındaki 15. Kolordu karşı koydu.
- ❑ 1920'de Doğu Cephesi komutanı olarak atanan Kazım Karabekir Paşa, Kars ve Ardahan'ı Ermenilerden geri aldı.
- ❑ 1920'de TBMM Hükûmeti ve Ermenistan arasında imzalanan Gümrü Antlaşması'yla Ermenilerin yıkıcı faaliyetleri son buldu.
- ❑ Gümrü Antlaşması'nın imzalanmasından sonra 1965'e kadar Türk-Ermeni ilişkileri sakin bir dönem geçirdi.
- ❑ Ermeni lobisinin kışkırtması ve Batılı devletlerin desteğiyle Türklere karşı Ermeni şiddeti yeniden canlandı.
- ❑ Bu dönemde isminden en çok söz ettiren ve Ermeni terörü ile eş anlamda kullanılan 'Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu' isimli terör örgütü 'ASALA' etkili oldu.

- ❑ Ermeni terörünü asıl yönlendiren terör örgütü ise -1970'li yılların başlarında Lübnan'ın Beyrut şehrinde kurulan ASALA olmuştur.
- ❑ Sözde Ermeni Soykırımı" iddialarını kabul ettirmek için ilk eylemini Dünya Kiliseler Birliği'ne yaptığı bir bombalı saldırıyla başlatmış, fakat eylemlerini daha çok Avrupa'daki Türk diplomatlarına yönelik gerçekleştirmiştir.

Nitekim ASALA'nın 1973'ten 1994'e kadar devam eden terör faaliyetlerinde çoğu diplomat olan 35 Türk öldürülmüştür.

✓ 1973'te Los Angeles'te Başkonsolos Mehmet Baydar ve yardımcısı Bahadır Demir

✓ 1975'te Viyana büyükelçimiz Daniş Tunalıgil

✓ Paris büyükelçimiz İsmail Erez katledilen diplomatlardandır.

- ❑ 1972-1984 yılları arasında ASALA'nın işlediği cinayetleri Fransa'da gerçekleştirmesine rağmen, Fransa'nın gerekli tepkiyi göstermemiş olması Türkiye-Fransa ilişkilerini germiştir.
- ❑ Fransa, Avrupa Birliği'ne kabul edilme sürecinde Türkiye aleyhine bir tutum içerisine girmiştir.
- ❑ ASALA Terör Örgütü, 1983 Paris Orly Havaalanı Saldırısından sonra Avrupa'daki desteğini kaybetti ve birçok ufak gruba bölünmüştür.
- ❑ Zamanla örgüt içinde anlaşmazlıklar ortaya çıkmış, kurucularından Agop Agopyan öldürülmüş, Ermeni halkından da yeterli destek göremeyip tarih sahnesinden çekilmiştir.
- ❑ Türkiye Cumhuriyeti'nin terörle mücadele konusundaki kararlı tutumu sayesinde 1994'ten sonra örgüt etkisini tamamen yitirdi.

- ❑ Her yıl 24 Nisan yıl dönümlerinde 'soykırım' kelimesi yerine 'katliam, trajedi' gibi kelimeler kullanarak Türk ve Ermeni taraflarını dengeleme yoluna gitmiştir.
- ❑ Rusya, Türkiye-Rusya ilişkilerinde Ermenistan lehinde tutum sergilemektedir.
- ❑ Rus Duması (Meclisi) iki kez, 1995 ve 2005 yıllarında, Ermeni soykırımı iddialarını kabul eden kararlar almıştır.
- ❑ Ermeni diasporasının yürüttüğü lobi faaliyetleri sonucu Ermeni meselesi Türkiye'ye karşı siyasal bir koz olarak kullanılır hâle gelmiştir.
- ❑ Türkiye, sorunun çözümünün siyasi olmadığını, tarihî bir mesele olduğunu savunmaktadır.

1960 SONRASI TÜRKİYE'DE YAŞANAN SİYASİ, EKONOMİK VE SOSYAL GELİŞMELER

A) Askerî Darbeler

- ❑ Türkiye Cumhuriyeti millî egemenlik anlayışına dayanır. 1923'te cumhuriyet ilan ettiğinde demokratik esaslara dayanarak kurulmuştur.
- ❑ Millî egemenliğe dayanan Türkiye Cumhuriyeti, yakın tarihte pek çok kez millî egemenliğe aykırı biçimde müdahaleler yaşadı.
- ❑ Bu müdahalelerin tarzları farklı olsa da genel olarak askerî darbe olarak tanımlanmaktadır.
- ❑ Askerî darbeler Türk demokrasisinin gelişimine zarar verdi.

Kalbimiz, en çok incinen yanımız.

Ahmet Telli

27 Mayıs 1960 Darbesi

- ◆ **Milli Birlik Komitesi** darbeyi yapanlar
- ◆ **Demokrat Parti** kapatıldı
- ◆ **Gen.Kur.Bşk Rüştü Erdelhun** ömür boyu
- ◆ **Mal. Bak. Hasan Polatkan** idam
- ◆ **Dış İşl. Bak. Fatin Rüştü Zorlu** idam
- ◆ **Başbakan Adnan Menderes** idam
- ◆ **Celal Bayar – Refik Koraltan** ömür boyu hapis
- ❑ Türkiye'de iktidarın seçimle değil, kuvvet yoluyla el değiştirmesi amacıyla Türk Silahlı Kuvvetleri içinde kurulan bir cunta antidemokratik ve hukuka aykırı bir uygulamayla 27 Mayıs 1960'ta yönetime el koydu.
- ❑ 27 Mayıs günü 37 düşük rütbeli subay askeri bir müdahaleye kalkıştılar ve bunda başarılı oldular. Seçilmiş olan hükümeti devirerek meclisi fesheden, Cumhurbaşkanı, Başbakanı ve hükümet üyelerini tutuklayan bu subaylar (**daha sonra Milli Birlik Komitesi adını aldılar**) kendileriyle birlikte hareket etmeyen subayları Hükümet yanlısı ve darbe karşıtı olmak sebebiyle tutukladılar.
- ❑ Tutuklananların başında ise Genelkurmay Başkanı Rüştü Erdelhun vardı.
- ❑ Erdelhun Paşa'nın tutuklandıktan sonra tüm rütbeleri söküldü er statüsüne düşürüldü.
- ❑ Askeri darbenin ardından Yassıada'da kurulan adı Yüksek Adalet Divanı olan mahkemede Demokrat Parti liderleri, üyeleri yargılandı. Ancak burada yargılananlar yalnızca onlar değildi.
- ❑ Genelkurmay Başkanı Rüştü Erdelhun da bu mahkemede yargılandı.

- ❑ Genelkurmay Başkanlığı süresince cuntalara karşı durmaya çalışan Erdelhun Paşa mahkeme sürecinde bir Genelkurmay Başkanı olarak değil de bir Demokrat Partili gibi yargılandı.
- ❑ Demokrat Partili olmakla suçlandı. Mahkeme sonucunda birçok Demokrat Partili gibi idama mahkûm edildi.
- ❑ Kayseri Cezaevinde yaklaşık bir sene hapis yattı. Erdelhun ile ilgili karar daha sonra ömür boyu hapse çevrildi.
- ❑ Sonrasında ise Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel tarafından affedildi ve serbest bırakıldı.
- ❑ Demokrat Parti kapatıldı.
- ❑ Demokrat Parti yöneticileri Yassıada'da kurulan bir mahkemeye yargılandı.

Yassıada Yargılamaları sonucunda;

- ✓ Tutuklu bulunan Maliye Bakanı Hasan Polatkan
- ✓ Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu 16 Eylül 1961'de,
- ✓ Başbakan Adnan Menderes ise ertesi gün 17 Eylül 1961'de İmralı Adası'nda idam edilmiştir.
- ✓ Celâl Bayar ve Refik Koraltan ile 11 kişinin idam cezası ise ömür boyu hapse çevrilmiştir.

📌 12 Mart 1971 Darbesi

- ◆ Gen. Kur. Bşk Memduh Tağmaç darbe yapan
- ◆ 12 Mart Muhtırası
- ◆ Parlamento kapatılmadı

- ◆ Yönetime el konulmadı
- ◆ Türkiye'nin Kayıp Yılları 1971 – 1980
- ◆ Ara Rejim
- ◆ Deniz Gezmiş / Hüseyin İnan / Yusuf Aslan.

1960 darbesini 1971 Askerî Muhtırası takip etti.

- ❑ 1961 Anayasası sonrasında Türkiye'de yeni anayasanın sağladığı ortamda farklı siyasi hareketler gelişme göstermeye başladı.
- ❑ 12 Mart 1971'de Genel Kurmay Başkanı Memduh Tağmaç ve dört kuvvet komutanının imzaladıkları bir muhtıra ile ortaya çıkan darbe, Türk siyasi tarihinde 12 Mart Muhtırası olarak adlandırıldı.
- ❑ 27 Mayıs Askerî Darbesi'nden farklı olarak bu sefer yönetime el konulmadı ve parlamento kapatılmadı.
- ❑ 12 Mart 1971 Muhtırası'nın ardından 12 Eylül 1980 darbesine giden süreçteki 9 yılda, 11 hükümet değişikliği oldu.
- ❑ Türkiye'yi 12 Eylül gibi yeni bir darbeye tanıştıran bu süreç, "**Türkiye'nin kayıp yılları**" olarak hatırlanıyor.
- ❑ Fakat askerî komuta heyeti, antidemokratik bir yöntemle, hükûmeti ve Meclis'i muhtıradaki şartları yerine getirilmediği takdirde TBMM'yi kapatacaklarını söyleyerek tehdit etti.
- ❑ Muhtıradaki ilk istek, görevdeki hükûmetin istifa etmesiydi.
- ❑ Seçimle göreve gelmiş olan Adalet Partisi Hükûmeti ve Başbakan Süleyman Demirel bu isteğe boyun eğmek zorunda kalarak istifa etti.
- ❑ Böylece adı „**ara rejim**’ olarak konulan 12 Mart Dönemi başladı.

- ✓ On yıl önce gerçekleşen 27 Mayıs darbesi üç sağ siyasetçinin idamıyla sonuçlanmıştı, 12 Mart'ı izleyen günlerde darağacında bu kez üç solcu genç vardı:

**Deniz Gezmiş
Hüseyin İnan
Yusuf Aslan.**

- ✓ Bir sağdan ve bir soldan idamlar 12 Eylül 1980'de zaman aşımı olmaksızın gerçekleşecekti.

📌 12 Eylül 1980 Darbesi

- ◆ **Milli Güvenlik Konseyi darbeyi yapanlar**
- ◆ **Gen. Kur. Bşk Kenan Evren darbeye etkin**
- ◆ **Süleyman Demirel / Bülent Ecevit Hamzakoy'a,**
- ◆ **Necmettin Erbakan / Alparslan Türkeş Uzunada'ya sürgün**
- ◆ **Necdet Adalı idam**
- ◆ **Mustafa Pehlivanoglu idam**
- ◆ **Erdal Eren idam / 17 yaş / asmayalım da besleyelim mi... / Ulucanlar cezaevi infazı**
- ◆ **1982 Anayasası Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı**
- ◆ **ANAP Turgut Özal**
- ❑ 1970'lerin ikinci yarısından itibaren Türkiye'de siyasi gerilim sokaklara taşıtı.
- ❑ Görev başına gelen hükümetler genelde kısa süreli koalisyon hükümetleri olduğundan ülkede yaşanan siyasi ve ekonomik sorunlara köklü çözümler getiremediler.

- ❑ Artan politik gerilim ve ekonomik darboğaz bir kargaşa ortamı yarattı.
- ❑ Bu durumu gerekçe gösteren Türk Silahlı Kuvvetleri komuta kademesi demokrasi dışı bir yöntemle 12 Eylül 1980'de mevcut hükümete askerî darbe yaptı.
- ❑ TRT Radyosunda, 12 Eylül sabahı İstiklal Marşı'nın ardından çalınan Harbiye Marşı ve dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren imzalı Milli Güvenlik Konseyi "bir numaralı" bildirisinin okunmasıyla demokrasiye darbe resmen ilan edildi.
- ❑ Darbeciler, Süleyman Demirel ile Bülent Ecevit'i Hamzakoy'a, Necmettin Erbakan ile Alparslan Türkeş'i ise Uzunada'ya sürgüne göndererek, siyasi yasaklar getirdi.
- ❑ Ülkeye karanlık günler yaşatan darbeciler, acısı yıllarca hafızalardan silinmeyecek idam kararlarının da mimarı oldu.
- ❑ Darbeden sonra ilk idamlar, 9 Ekim 1980 tarihinde gerçekleşti.
- ❑ Sol görüşlü Necdet Adalı, ardından ülkücü Mustafa Pehlivanoglu idam edildi.
- ❑ Darbe öncesinde bir askeri inzibat erini öldürdüğü gerekçesiyle hüküm giyen 17 yaşındaki Erdal Eren, 19 Mart 1980'de idama mahkum edildi.
- ❑ Darbeci Kenan Evren'in 17 yaşında astırdığı Erdal Eren için söylediği "Asmayalım da besleyelim mi?" sözü ise hafızalardaki yerini koruyor.
- ❑ Eren'in idam kararı, Yargıtay tarafından iki kez iptal edilmesine rağmen, Milli Güvenlik Konseyi tarafından onaylanan kararlar ve yaşı büyütülerek 13 Aralık 1980'de Ankara Ulucanlar Cezaevi'nde infaz edildi.
- ❑ Ayrıca bu dönemde Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı başkanlığında kurulan komisyonun hazırladığı anayasa (1982 Anayasası), 7 Kasım 1982'de halkoyuna sunulurken kabul edilmiştir.

- ❑ 6 Kasım 1983'te yapılan seçimlerde birinci olan Anavatan Partisi (ANAP), Turgut Özal başkanlığında tek başına iktidara gelmiştir.
- ❑ Türkiye Cumhuriyeti tarihinde seçilmiş demokratik yönetime karşı yapılan üçüncü açık, antidemokratik müdahale oldu.
- ❑ Yaşananlar Türkiye'nin demokratikleşmesinin önünde yeni bir engel oluşturdu.

☞ 28 Şubat 1997 Postmodern Darbesi

- ◆ **Batı Çalışma Gurubu**
  - ◆ **Gen.Kur. 2.Bşk Orgeneral Çevik Bir**
  - ◆ **MGK Toplantısı 9 saat**
  - ◆ **28 Şubat süreci**
  - ◆ **Hükümete uyarı (12 Mart 1971'e benzer)**
- ❑ Türk siyasi hayatı bir de 28 Şubat 1997 süreciyle anılan 'Postmodern darbe' ifadesiyle tanışmıştır ki bu dönemde ordunun hükümete yönelik muhtıra niteliğindeki açıklamaları Orgeneral Çevik Bir'in diliyle bu anlamı kazanmıştır.
  - ❑ "İrticayla mücadele eylem planı" ile anılan bu süreçte verilen kararların ve yaptırımların uygulanıp uygulanmadığı denetlemek için Çevik Bir öncülüğünde Batı Çalışma Grubu kurulmuştu.
  - ❑ 28 Şubat'ta yapılan MGK toplantısı 9 saat sürdü. MGK laikliğin Türkiye'de demokrasi ve hukukun teminatı olduğunu vurguladı.

**Yarıdan bu kadar korku duyarsan,
bugünü nasıl yaşarsın.**

Aamir Khan

28 Şubat 1997'deki MGK kararları hükümete bildirildi.

Kararda:

- ✓ Laiklik için yasalar uygulanmalı,
- ✓ Tarikatlar kapatılmalı onlara bağlı okullar denetlenmeli ve MEB'e devredilmeli,
- ✓ 8 yıllık kesintisiz eğitime geçilmeli,
- ✓ Kuran kursları denetlenmeli
- ✓ Tevhidi Tedrisat uygulanmalı
- ✓ İrtica nedeniyle ordudan atılanları savunan ve orduyu din düşmanıymış gibi gösteren medya kontrol altına alınmalı
- ✓ Kıyafet kanununa riayet edilmeli
- ✓ Kurban derileri derneklere verilmemeli
- ✓ Atatürk aleyhindeki eylemler cezalandırılmalı deniyordu.

- ❑ 12 Mart ve 28 Şubat muhtıralarının bir özelliği, doğrudan hükümeti devirme hedefi olmadığı (*onları ihtar etmekle yetinme amacıyla sınırlı imiş gibi görüldüğü*) halde mevcut hükümetlerin değişmesine neden olmalarıdır.

☞ 2007 Darbe Planları

Sarıköz / Ay ışığı / Yakamoz / Eldiven

Ergenokon / Fetö Uzantıları

- ❑ 2007 yılından sonra Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bazı muvazzaf ve emekli mensupları, darbe planı ve ülkeyi kontrol altına almak amaçlı kaos planlarına ilişkin davalarla ilgili olarak yargılanmaya başlanmıştır.

- ❑ Bu davalar arasında Sarıkız, Ayışığı, Yakamoz ve Eldiven darbe teşebbüsü iddiaları, Balyoz darbe planı, İrticayla Mücadele Eylem Planı, Ergenekon davaları, 12 Eylül Darbesi ve 28 Şubat Süreci davaları bulunmaktadır.
- ❑ Bu davalar çerçevesinde 200'den fazla TSK mensubu tutuklu olarak yargılanmaktadır.
- ❑ Yapılan yargılamalar sonucunda, Sarıkız, Ayışığı, Yakamoz, Eldiven, Balyoz, Ergenekon, davaları TSK'ya kurulan bir kumpas olduğu, sahte delillerle ordunun yetkin durumunun bozulmasının amaçlandığı ortaya çıkartılmış, soruşturmaları başlatan tüm savcılar hakkında davalar açılmış ve meslekten men edilmişlerdir.
- ❑ Savcı ve Hâkimlerin Fetö terör örgütüne mensup kişiler olduğu tespit edilmiştir.

📌 15 Temmuz 2016 Darbesi

- ◆ **Yurttta Sulh Cihanda Sulh Konseyi darbe yapanlar**
- ◆ **F 16 Savaş Uçakları**
- ◆ **Fetö Terör Örgütü darbeciler**
- ◆ **Özel Kuvvetler Komutanlığı**
- ◆ **General Semih Terzi darbeci**
- ◆ **Astsubay Ömer Halisdemir şehit**
- ◆ **Orgeneral Akın Öztürk darbeci**
- ◆ **Cum.Bşk Recep Tayyip Erdoğan**
- ◆ **Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar rehin**
- ◆ **Kara Kuvvetleri Komutanı Salih Zeki Çolak rehin**
- ◆ **Hava Kuvvetleri Komutanı Abidin Ünal rehin**

- ◆ **Jandarma Genel Komutanı Galip Mendi rehin**

◆ CNN Türk Face Time

- ❑ 15 Temmuz darbe girişimi veya 2016 Türkiye askerî darbe teşebbüsü, darbecilerin verdiği isimle Harekât Yıldırım veya Yurttta Sulh Harekâtı, 15-16 Temmuz 2016 tarihleri arasında Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde kendilerini Yurttta Sulh Konseyi olarak tanımlayan bir grup asker tarafından gerçekleştirilen askerî darbe teşebbüsüdür.
- ❑ Türk Silahlı Kuvvetlerinin resmî internet sitesi ve TRT'de yayınlanan bildiride ordunun yönetime el koyduğu ifade edilerek ülkede sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı ilan edildiği açıklandı.
- ❑ İstanbul'daki Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü jandarma tarafından kapatıldı.
- ❑ Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İsmail Kahraman ve yaklaşık 50 kadar milletvekilinin mecliste bulunduğu sırada F-16 savaş uçakları meclis üzerinde uçuş yaparak parlamentoyu dört kez bombaladı.
- ❑ Ankara'nın Beştepe semtinde bulunan Cumhurbaşkanlığı Sarayı'na bombalama girişiminde bulunulsa da başarılı olunamadı.
- ❑ Muğla'nın Marmaris ilçesinde bir otelde bulunan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a karşı suikast girişiminde bulunuldu.
- ❑ Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar, Kara Kuvvetleri Komutanı Salih Zeki Çolak, Hava Kuvvetleri Komutanı Abidin Ünal ve Jandarma Genel Komutanı Galip Mendi darbeyi gerçekleştiren askerler tarafından rehin alındı.

Bizde geri vites yok! Gerekirse ilerden döneriz.

Anonim

- ❑ Gelişmeler üzerine Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, CNN Türk'te Face Time aracılığı ile gerçekleştirdiği bağlantıda darbecilere hiçbir şekilde imkân tanınmayacağını ifade ederek halkı darbeye tepki göstermek için meydanlara ve havalimanlarına çıkmaya davet etti.
- ❑ Çağrının ardından, Türkiye'nin birçok ilinde darbe karşıtı protesto gösterileri düzenlendi.

B) 1961 ve 1982 Anayasaları

- ❑ Türk tarihinde 1876 Kanun-ı Esasi ile başlayan anayasa deneyimi, Cumhuriyet Dönemi'nde millî egemenliğe dayalı bir devletin kurulmasıyla daha da güçlenmişti.
- ❑ Osmanlı Dönemi'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne uzanan süreçte her anayasa, yazıldığı dönemin siyasi ve sosyal ihtiyaçlarına göre şekillendi.
- ❑ **1921 Anayasası**, Millî Mücadele Dönemi'nin ihtiyaçlarını yansıtan daha genel bir metindi.
- ❑ **1924 Anayasası** ise yeni kurulan Cumhuriyet Türkiye'sinin yapılandırılmasını hedefliyordu.
- ❑ **27 Mayıs 1960'da** iktidardaki Demokrat Partinin askerî bir darbe ile devrilmesi, millî iradenin demokratik olmayan bir biçimde engellenmesiydi.
- ❑ Bu bakımdan Türk demokrasisi açısından olumsuz bir gelişmeydi. Bu süreçten sonra Türk demokrasi tarihinde yer alan 1961 ve 1982 Anayasaları aynı olumsuz şartların oluşturduğu anayasa metinleriydi.

Geceyi seviyoruz diye kimse kendini yıldız sanmasın.

Anonim

☞ 1961 ve 1982 Anayasalarının benzer yönleri

1. Her iki anayasa da askerî darbe ile oluşturulmuştur.
2. Her iki anayasa da yürürlüğe girmeden önce halkoyuna sunulmuştur.
3. *Her iki anayasa da bir tarafı asker bir tarafı sivil kesimce oluşturulmuştur.*
4. *Her iki anayasayı hazırlayan sivil kesim; hükümet kurma ve bakanları düşürme yetkisine sahip olup, seçimle değil atamayla iş başına gelmiştir.*

1961 ve 1982 Anayasaları farklılıkları

- **1961 Anayasası** ile temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması, yargısal denetime tabii kılınarak önemli bir gelişme sağlanmıştır.
- **1982 Anayasası** ile devlet otoritesinin ağırlığı artmıştır. Kamu yararının, kişilerin yararından önce geldiği düşüncesi ve toplumsal kaygılar sebebiyle hak ve hürriyetlerde sınırlamalara gidilmiştir.

- **1961 Anayasası'na** göre devletin temel görevi, sosyal devlet görevini yerine getirmektir.
- **1982 Anayasası** ise güçlü devlet, otoriter idare kavramlarını ön plana çıkarmıştır.

- **1961 Anayasası'na göre 1982 Anayasası**, yürütmede cumhurbaşkanının ve başbakanın yetkilerini daha çok güçlendirmiştir.

- **1961 Anayasası**'nda yasama yetkisi, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu olarak iki meclis arasında bölüşülmüştür. Parlamenter sistem uygulanmış ama iki meclis sistemi getirilmiştir.
- **1982 Anayasası**'nda ise Cumhuriyet Senatosu kaldırılmıştır.

- **1961 Anayasası**'nda çoğulcu bir yapı oluşturulmuş, siyasi partiler güvenceli bir hukuki statüye kavuşturulmuştur. Genel idare içinde özerk yönetimle, kendi kendilerini yönetme yetkisine sahip kuruluşların yapılanmasına izin verilmiştir.
- **1982 Anayasası**'ndaysa siyasi partiler, dernekler, kamu kuruluşlarına getirilen yasaklarla daha az katılımcı demokrasi anlayışı benimsenmiştir. Özerk yönetimle, kendi kendilerini yönetme yetkisine sahip kuruluşların yapılanmasına izin verilmemiştir.

- **1961 Anayasası**'nda Türkiye Cumhuriyeti'nin niteliğini tanımlanırken kullanılan 'insan haklarına dayalı' ifadesi kullanıldı.
- **1982 Anayasası**'nda 'insan haklarına saygılı' ifadesi kullanılmıştır.

- **1982 Anayasası, 1961 Anayasası**'na göre daha ayrıntılı maddeler içermektedir ve hükümler detaylandırılmıştır.

**Tek başına hayatı öğrenen insanı,
kimse yokluğuyla korkutamaz.**

Anonim

C) Göçler ve Sosyal Hayat

- Türkiye'de 1960 sonrasında sosyal hayattaki değişiminin en başta gelen unsuru yaşanan iç göçlerdi.
- Köyden kente doğru yaşanan bu göçler, hem kent hayatını hem de köy hayatını derinden etkiledi.

İç Göçlerin Nedenleri

- **Hızlı nüfus artışı,**
- **Toprak yetersizliği**
Köylerde toprakların kalabalıklaşan nüfusa yetmemesi
- **Modern tarım yöntemi**
Modern tarım yöntemlerinin gelişmesiyle köylerde iş gücüne duyulan ihtiyacın azalması
- **Kentlerdeki kamu olanakları**
Köylerde yaşayanların kentlerdeki gelişmiş eğitim, sağlık ve kamu hizmetlerinden yararlanmak istemesi
- **Ulaşım ağı**
5. Gelişen ulaşım ağının, köy nüfusunun kentlere hareketini kolaylaştırması.

İç Göçlerin Sonuçları

- **Tarımsal Üretim, tarım alanları ve hayvancılık azaldı**
Göç veren yerlerde tarım alanları boş kaldı, tarımsal üretim azaldı, hayvancılık geri kaldı.
- **Kent Nüfus artışı**
Göç alan kentlerde normalin üstündeki nüfus artışı çevre kirliliği, gecekondulaşma ve çarpık kentleşme, eğitim, sağlık ve altyapı hizmetlerinin yetersiz kalması ve suç oranının artması geliyordu sorunlarını getirdi.

Köy ve kent nüfusları arasındaki dengesizlik, siyasi ve kültürel hayata da yansdı.

■ 68 Kuşağı

1960'lı yıllarda Türkiye'de aşırı uç politik eğilimler ortaya çıktı.

68 kuşağı olarak adlandırılan gençlik hareketleri bu durumun en somut örneği oldu.

■ İşçi Sınıfı / Sendikal Faaliyetler

Kent nüfusunun artmasıyla doğru orantılı olarak işçi sayısının artması da sendikal faaliyetlerin yoğunlaşmasını beraberinde getirdi.

- ❑ Yaşanan siyasal gelişmeler kültür ve sanat faaliyetlerine de yansdı.
- ❑ Özellikle 1960'lı yıllardan itibaren edebiyatta toplumculuk yaklaşımı etkisini gösterdi.
- ❑ 1970'lerden itibaren toplumdaki politikleşmenin hızlanması
- ❑ Çarpık kentleşmenin meydana çıkardığı sorunlar ve işsizliğe bağlı dış göç, edebiyatın başlıca konularını oluşturdu.
- ❑ Türk sineması da toplumsal sorunlara ağırlık vererek gelişti.

1964 Antalya Film Festivali

- ✓ Türk sinemasının gelişme göstermesiyle ilk kez 1964'te Antalya Film Festivali düzenlenmeye başlandı.
- ✓ 1970'lerden itibaren sinemada teknik gelişmeler yaşansa da televizyonun Türk toplum yaşamına girmesiyle, sinema ikinci plana itildi.

☞ Arabesk

Kente göç eden ama kentte aradıklarını bulamayan kesimler 'arabesk' adı verilen yeni bir müzik anlayışını ortaya çıkardı.

☞ Rock'n Roll / Anadolu Rock

1960'ların sonunda Batı'da ortaya çıkan Rock'n Roll müzik anlayışı ve yerli folklorun birleştirilmesiyle Anadolu Rock adı altında yeni bir müzik tarzı da oluştu.

Almanya'ya Göç

- ❑ Türkiye'de köyden kente göç zaman içerisinde sanayileşmiş ülkelerin insan gücüne dayalı ihtiyaçları karşılamak amacı ile dış göçü gündeme getirdi.
- ❑ Almanya başta olmak üzere çeşitli Avrupa ülkeleriyle Libya ve Suudi Arabistan gibi Orta Doğu ülkeleri göç aldı.
- ❑ Yurt dışı göçlerinin başını çeken Almanya'ya yapılan göçler, 1958'de başladı, 1960'lı yıllarda hızlandı.
- ❑ Almanya, Türkiye'den işçi talep eden ilk ülke oldu.
- ❑ Yurt dışına olan göçler 1974'e kadar artarak devam etti.
- ❑ 1961-1986 yılları arasında 1.3 milyon Türkiye vatandaşı Almanya başta olmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerine çalışmak için göç etti.
- ❑ Yabancı ülkelerde doğan Türk çocuklarının millî kültür değerlerini öğrenmeleri ve korumaları sorunu ortaya çıktı.
- ❑ Millî değerlere yabancılaşma ve kültürel yozlaşma, sosyal açıdan önemli bir kayıp oluşturdu.

- ❑ Yurt dışındaki Türk işçilerinin Türkiye ekonomisine katkıları olumlu oldu.
- ❑ Türkiye'den sanayileşmiş ülkelere yapılan bir başka göç hareketi de beyin göçü oldu.
- ❑ Doktor, mühendis, ekonomist, sanatçı vb. çeşitli mesleklerde iyi yetişmiş, yetenekli ve başarılı insanların yurt dışına göç etmesi Türkiye için büyük kayıplar oldu.

D) EKONOMİDE YAŞANAN GELİŞMELER

1950 – 1960 Devletçi → Liberal politikaya geçiş

- ❑ Türkiye'nin 1950-1960 yılları arasındaki ekonomi politikası, devletçi ekonomik politikalardan liberal ekonomik politikalara geçiştir. II. Dünya Savaşı sonrasında çok partili demokratik düzene geçildi.
- ❑ Çok partili hayata geçişle birlikte demokrasi kavramının geniş kitleler tarafından sahiplenilmesi, ekonomik sonuçları olan büyük değişmelere yol açtı.
- ❑ Ekonomik ve siyasi alanda liberalizmi savunan Demokrat Partinin amacı hızlı büyüme oldu. DP Dönemi'nde devletin ekonomideki yeri küçültülerek kamu yatırımları ve özel girişimler geliştirmeye çalışıldı.
- ❑ 1950'de iktidar olan Demokrat Parti Dönemi'nde dışa kapalı ve korumacı iktisat politikaları hızla terk edildi.
- ❑ Serbest dış ticaret rejimi benimsenerek ithalat yasağı kaldırıldı ve dış pazarlara yönelik bir kalkınma anlayışı izlendi.
- ❑ 1954'ten itibaren Demokrat Parti, dış ticarete ve tarımda tıkanmalar sonucunda tarıma ve dış ticarete dayalı sanayileşme politikasını terk etti ve özelleştirmeye dayalı sanayileşmeye öncelik verdi.

- ❑ Enflasyon oranını düşürmeyi, döviz bağımlılığını azaltmayı ve dış ticaret açığını kapatmayı hedefledi.
- ❑ Kamu İktisadi Teşekkülleri (KİT) adı verilen devlete ait işletmeler kuruldu.
- ❑ 1950-1960 döneminde Türkiye'nin ortalama büyüme hızı %6,3 oranında gerçekleşti.
- ❑ Kişi başına düşen millî gelir ise 166 dolardan 359 dolara çıktı.
- ❑ 1960'dan sonra anayasada yer alan sosyal devlet anlayışı doğrultusunda hareket edildi.
- ❑ Planlı ekonomiye tekrar geçildi.

1980'lerde Ekonomi IMF

1947 / 2013

Son 10 yılda 23,5 Milyar dolar borç ödendi

Son taksit 2013 422,1 Milyon dolar

1985 – KDV

- ❑ 24 Ocak 1980'de ekonomiye yön verecek bazı kararlar alındı.

Bu kararların temel hedefleri şunlardı:

1. Enflasyonun aşağıya çekilmesi
2. Serbest piyasa ekonomisinin harekete geçirilmesi
3. Ekonomiyi dışa açarak döviz gelirlerinin artırılması

- ❑ Alınan kararlar doğrultusunda Türkiye ekonomisinde köklü bir liberalleşme süreci başladı.
- ❑ 1980'de %2,8 küçülen Türkiye ekonomisi, 1990'lı yıllara gelindiğinde %5,6 büyüdü.
- ❑ Türkiye ekonomisinde bu dönemde önemli rol oynayan bir kurum da Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund: IMF) oldu.
- ❑ Türkiye, II. Dünya Savaşı sonrası Batı Bloku'na yakınlaşmış, ABD'nin tasarladığı yeni ekonomik sistemle bütünleşme sürecine girmişti.
- ❑ 1947'de IMF ve Dünya Bankasına üye oldu.
- ❑ ABD ile ilişkilerini stratejik ortaklık düzeyine taşıyan Türkiye, bu kuruluşlardan aldığı krediler ve danışmanlık destekleriyle yeni uluslararası ekonomik düzene ve para sistemine dâhil oldu.
- ❑ Türkiye, ilk defa 1950'de Dünya Bankasından ve 1961'de IMF'den kredi aldı. Daha sonraki dönemlerde danışmanlık yardımı da almıştır.
- ❑ Türkiye, 2008 küresel krizi öncesinde dünyada bu kuruluşlardan en yüksek miktarda kredi alan ülkeler arasına girdi.
- ❑ 1994'te Türkiye'deki ekonomik krizin etkilerini yumuşatmak için IMF'nin isteği doğrultusunda yürürlüğe konan program çerçevesinde '5 Nisan' kararları alındı.
- ❑ Türkiye, 11 Mart 1947'de Türkiye'nin üye olduğu IMF ile toplam 19 stand-by (sıtend bay) anlaşması yaptı.
- ❑ 52 yıllık bu süreçte yapılan anlaşmalarla IMF'den 50 milyar dolara yakın kredi aldı.
- ❑ Fakat son dönemde Türkiye, ekonomide istikrarın sağlanması ve sürekli hâle getirilmesi için uyguladığı politika ve önlemler sayesinde IMF'ye bağımlılıktan kurtulmuştur.

- ❑ 2013 yılında Türkiye, IMF'den borç alma dönemini kapattı.
- ❑ Türkiye, IMF'ye olan borcunun son taksitini 14 Mayıs 2013'de ödedi. 422,1 milyon dolar tutarındaki bu ödeme ile Türkiye'nin IMF'ye borcu sıfırlandı.
- ❑ Son 10 yılda IMF'ye toplam 23,5 milyar dolar ödeyerek borcunu bitiren Türkiye; bu tarihten sonra IMF'de borç veren ülke olarak yer almaya başladı.
- ❑ Türkiye'de ekonomide yaşanan önemli gelişmelerden birisi de KDV uygulaması oldu.
- ❑ 1985 yılında, katma değer vergisi (KDV) yürürlüğe kondu.

E) İLETİŞİM VE ULAŞIMDA YAŞANAN GELİŞMELER

- ❑ Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda ülkeyi kalkındırmak amacıyla yabancıların elindeki demir yolu işletmeleri satın alınarak millileştirilmişti.
- ❑ TCDD'nin kurulmasıyla da dönemin şartları doğrultusunda devlet, demir yolu yapımına ağırlık vermişti.

☞ **Kabotaj Yasası 1 Temmuz 1926**

Türkiye'de deniz yolu ile yük ve yolcu taşımacılığı da 1 Temmuz 1926'da Kabotaj Kanunu'nun çıkarılmasıyla gelişmeye başladı

- ❑ 1950'den sonraki yıllarda ise kara yolları, demir yoluna göre ön plana çıktı.
- ❑ Türkiye'de otomotiv sanayisinin, montaj yoluyla da olsa, kurulması kara yolu taşımacılığının hızla gelişmesine neden oldu.

- ❑ Gelişmişliğin göstergelerinden biri kabul edilen otoyolları Türkiye'de ilk defa 1973 yılında hizmete açıldı.
- ❑ 1950 sonrası Türkiye'de kara yollarının gelişmesi sonucu yerli otomobil yapma ihtiyacı ortaya çıktı.
- ❑ Dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, 16 Haziran 1961'de tümüyle yerli üretim bir otomobil yapılmasını emretti.

Devrim Arabası 1961

- ◆ Görevin, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları (TCDD) işletmesine verilmesi üzerine 23 mühendis 'Devrim Arabası' projesine başladı.
- ◆ Türk mühendisler, TCDD'nin Eskişehir'deki fabrikasında, 129 günde tamamıyla yerli üretim olan üç araç yaptı.
- ◆ Devrim Arabası 29 Ekim 1961'de Cumhuriyetin kuruluş yıl dönümünde gerçekleştirilen sürüş testiyle kamuoyuna takdim edildi.
- ◆ Fakat dönemin şartları içinde bu projeye yeterince sahip çıkılmadığı için yerli otomobil üretimi süreci başarıyla gerçekleştirilemedi.
- ❑ 1980 sonrası dönemde ise otoyol yapımına hız verildi ve kara yoluna yapılan yatırımlar öncelik kazandı. 2000'li yıllarda hava, deniz ve demir yolu ulaşımındaki gelişmelerle yolcu taşımacılığında kara yolunun payı %89,3'e düştü.
- ❑ Osmanlı döneminde 1847'de ilk telgraf hattının kurulması ve 1881'de telefon hattının çekilmesiyle iletişim teknolojisi kullanılmaya başlandı.

Yaş sadece bir sayıdır olgunluk
senin tercihin.

Anonim

İstanbul Radyosu 1927

Cumhuriyet Dönemi'ndeysel telgraf ve telefon hizmetleri yaygınlaştı. 1927'de İstanbul Radyosu kuruldu

TRT 1964

- ◆ 1960 sonrasında dünyadaki gelişmelere uygun olarak Türkiye'de iletişim teknolojisi gelişti. 1964 yılında Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) kuruldu.
- ◆ 1968'de TRT tarafından televizyon yayını yapılmaya başladı.
- ❑ 1973'te teleks, 1979'da uydu teknolojisi Türkiye'de kullanılmaya başlandı.
- ❑ 1983'ten sonra iletişimde otomatik santrallerinin kullanılması telefonu yaygınlaştırdı.

1993 İnternet / 1996 GSM

- ◆ 1986 yılında çağrı cihazları, 1994 yılındaysa Mobil İletişim İçin Küresel Sistem (GSM: Global System for Mobile Communications) teknolojisiyle tanıştı.
- ◆ Türkiye'de ilk kez 12 Nisan 1993'te kullanılmaya başlanan internet, GSM ve modern teknoloji araçlarıyla birlikte kullanılarak hızla yaygınlaştı.

